

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: област на висше образование 3.0. "Социални, стопански и правни науки", професионално направление 3.8. „Икономика”, научна специалност – „Организация и управление на производството”

Автор на дисертационния труд: Агрон Сахит Мустафа
докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг” при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: Маркетингови концепции на търговските банки за кредитиране на земеделието в Косово

Рецензент: проф. д-р Катерина Ангелеска - Найдоска – Македонски университет, 3.0. „Социални, стопански и правни науки”

определена за член на научното жури със заповед № РД-16-958 от 27.10.2018 г. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

Представения в дисертационното изследване проблем има актуално значение. В научната литература почти липсват научни разработки, отразяващи проблемите, които съпътстват фермерите в Косово в процеса на набавяне на кредитен ресурс.

1. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Целта на представения за рецензиране дисертационен труд е да се установят ефектите от прилаганите маркетингови концепции на търговските банки в сегмента „Кредити и лизинг за агробизнеса“ и да се предложат насоки за подобряване на тези ефекти.

В представената дисертацията се решават следните задачи:

- Изяснява се ролята на маркетинговата концепция в управлението на търговската банка;
- Изяснява се спецификата на земеделския бизнес, като потребител на кредитни продукти и услуги предлагани от търговските банки;
- Дефинират се основните маркетингови дейности на търговските банки, от които зависи качествено формулиране, внедряване и контролиране на маркетинговата концепция;
- Изследва се кои маркетингови дейности се изпълняват в търговските банки, а също и наличието на връзка между тези дейности и постигнатите ефекти;
- Дефинират се конкретни препоръки за подобряване процеса на формулиране, изпълнение и контрол на маркетинговите концепции на търговските банки при кредитиране на земеделския бизнес;
- Разработва се и се прилага модел за формулиране, изпълнение и контрол на маркетингова концепция при кредитиране на земеделския бизнес.

В дисертацията се защитава концептуалната теза, че следването на маркетингова концепция на управление в съвременния свят на глобализация и нарастваща конкуренция е предпоставка за устойчиво пазарно присъствие на търговската банка при предлагането на

кредитни продукти на пазара.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертационният труд е разположен на 145 страници, които обхващат въведение, изложение в шест глави, заключение и приложения. Дисертационното изследване е онагледено с 23 фигури, 14 схеми, 3 таблици и 3 приложения. Използваните фигури, схеми и таблици представят в детайли събраната информация от проведеното дисертационно изследване.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

В представената за становище дисертация е извършен обширен литературен обзор на проблема, посветен на разработването, избора и изпълнението на маркетинговата концепция като инструмент за управление на продажбите на банкови продукти. Докторантът е определил и изследвал факторите, детерминиращи избора на маркетингова концепция при кредитиране на земеделския бизнес.

В аналитичната част на дисертацията в логическа последователност са анализирани маркетинговите концепции на търговските банки в Косово, обслужващи земеделието с кредити. Анализирани си начините на прилагане на маркетинговите концепции от страна на банките при кредитиране на земеделския бизнес. Използвайки системния подход, докторанта - Агрон Мустафа представя маркетинговата концепция, като логическа последователност от изпълнявани маркетингови дейности. Той анализира степента на изпълнение на тези дейности от страна на търговските банки.

Аналитичната част на дисертацията завършва с анализ на получените ефекти от прилаганите маркетингови концепции при кредитиране на агробизнеса в Косово. В резултат на изведения анализ, докторанта е направил аргументирани изводи за състоянието на изследвания проблем.

На база формулираните изводи, Агрон Мустафа предлага начини за подобряване на ефектите от прилаганите маркетингови дейности, като предлага модел за формулиране, избор, следване и контрол на маркетингова концепция при кредитно обслужване на земеделския бизнес и начин на създаване на организационен капацитет за внедряване на този модел.

5. Приноси на дисертационния труд.

В представения дисертационен труд могат да се открият следните приноси моменти с научен и научно-приложен характер:

- Въз основа на направен критичен анализ на литературните източници и преглед на различните виждания за същността на маркетинговата концепция като управленски подход, е изведена постановка за специфичните условия, които в земеделския сектор съществуват и имат значение при обслужването му с кредитни и лизинг услуги;

- Адаптирана е специална методика за анализ и оценка на степента на изпълнение на маркетинговите концепции на търговските банки и постигнатите ефекти от тяхното приложение.

- Анализирано е приложението на маркетинговите концепции на търговските банки при обслужване на земеделския сектор с кредитни услуги и са идентифицирани кои са ключовите маркетингови дейности за постигане на пазарно присъствие;

- Формулиран и представен е модел за избор, изпълнение и контрол на маркетингова концепция при обслужване на земеделския сектор с кредитни услуги.

- Препоръчани са конкретни насоки за повишаване на пазарното присъствие на търговските банки в изследвания пазарен сегмент;

6. Критични бележки и въпроси.

Нямам критични бележки към автора на дисертационното изследване.

7. Публикувани статии и цитирания.

От представените документи за становище получих две статии, в които Агрон Сахит Мустафа участва в авторския колектив и те са:

1. **Mustafa, A. Loku, A.** Privatization of POEs in Kosovo – Case Study: Post and Telecom of Kosovo. Academic Journal of Business, Administration, Law and Social Sciences vol3/2017.
2. **Мустафа, А. П. Борисов, Т. Радев.** Анализ на маркетинговите дейности при кредитиране на агробизнеса в Косово. Икономика и управление на селското стопанство, 2018 /под печат/

Представените материали и автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО.**

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Агрон Сахит Мустафа образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност „Организация и управление на производството”

Дата: 5. 11. 2018

РЕЦЕНЗЕНТ: КАТЕРИНА АНГЕЛЕВСКА - НАЈДЕСКА

(..........)